

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 11 maj 1905, kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 71 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen.

Uti en inom Andra Kammaren af herrar *E. Åkerlund* och *Oskar Nylander* väckt, till konstitutionsutskottet öfverlämnad motion, i hvars syfte herr *E. A. Trana* instämt, hafva motionärerne föreslagit, att Riksdagen ville såsom hvilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse af § 71 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen:

§ 71 regeringsformen.

På enahanda sätt förfares jämväl, där kamrarne sig icke förena om grunderna för någon bevilning, sättet för deras tillämpning eller bevillningens fördelning till utgörande; dock att, då fråga är om bevilningsutgörande efter progressiv skala eller med olika skattesatser för olika slag af inkomst eller förmögenhet, det erfordras att tre femtedelar af de afgifna rösterna om beslutet sig förenat vid fastställande eller ändring af bestämmelser rörande skatteskala, förhållandet mellan skattesatser för in-

komst eller förmögenhet af olika slag, äfvensom jordbrukets beskattning, den procent af inkomst eller förmögenhet, hvar till skatten högst må uppgå, skattefrihet för viss inkomst eller förmögenhet samt taxeringsmyndigheternas sammansättning.

§ 65 riksdagsordningen.

När i fråga om statsutgifter eller bevillning med det undantag, hvarom i regeringsformens 71 § förmäles, eller om reglementariska föreskrifter — — — — förstöres.

Till stöd för sitt förslag hafva motionärerne anfört följande:

»Sedan längre tillbaka är vår skattelagstiftning — för den direkta beskattningen — under ombildning. Bevillningsförordningen såsom grundval på samma gång för den kommunala och för statsbeskattningen håller på att utdömas. Inkomstskattelagen är hittills beslutad blott såsom provisorisk; ett inom finansdepartementet utarbetadt förslag, granskadt af kammarrätten, kommer antagligen att föranleda ny kungl. proposition till nästkommande riksdag, och detta förslag går ut på så betydande förändringar som total omläggning af jordbeskattningen, samtidigt med en väsentlig afprutning för såväl bolag, som de högst beskattade enskilde. »Förmögenhetsskatt» — man kan säga en ny *grundskatt* — på all fastighet skall införas samtidigt därmed, att bevillningsförordningen dock ännu komme att beskatta den skuldsatta fastigheten lika med den icke belånade. Våra *taxeringsmyndigheters* ombildning står snart på dagordningen — motion därom har redan hunnit framkomma vid innevarande riksdag. Kommer själfdeklaration för jordbruk att flyttas öfver från taxeringsvärdets uppgifvande till den s. k. »verkliga» inkomstens deklaration, så blifver nog ombildning af taxeringsmyndigheterna ett oafvisligt kraf. Och slutligen har den *progressiva skattemetoden* kommit som en nyhet: ännu har man väl ej hunnit fram till förslag om äfven kommunal skattskyldighets utgörande efter sådan skala, men faktiskt kan man hvilken dag som helst nå dit genom de årligen framkommande krafven på ytterligare *degression* för de smärre inkomstbeloppen, hvarigenom belastningen blir så mycket tyngre för de öfriga.

Inför alla dessa snart på dagordningen stående frågor manas man omedvetet till eftertanke: hurudan är *grunden* för besluts fattande i alla dessa frågor? Svaret är nog så lätt att ge: genom gemensam omröstning skola de afgöras. Om än önskningarna äro aldrig så delade i det stora

hela, kunna de olika förslagen dock genom ett skickligt grupperande genomdrivas det ena efter det andra. Och skulle meningarna ställa sig så helt och hållet oberäkneliga, att Riksdagen vore delad i två lika stora hälfter, så kunde en enda röst — genom tillfällig sjukdom eller dylikt — afgöra det hela.

Måne då ej tiden kan anses vara inne att mer noga granska den hitintills lagda grunden? Måne ej vår tids *större kraf på direkt beskattning* nödvändiggöra betryggande anordningar för att besluten härom ej få bero af — slumpen?

I fråga om kommunala utgifter har vår kommunal-lagstiftning — af yngre datum är grundlagsbudet: *gemensam omröstning* — infört en garanti, som måste anses mycket klok och befogad: beslut om skuldsättning för längre tid än 2 år skall underställas Kungl. Maj:ts godkännande och fordrar jämväl två tredjedelars majoritet af de afgifna rösterna. Och vår landstingsförordning stadgar i § 40: »För att såsom landstingets beslut gälla, skall i följande ämnen erfordras, att två tredjedelar af de afgifna rösterna om beslutet sig förenat:

- a) — — — — —
- b) påläggande af afgifter, som erfordra uttaxering för längre tid än fem år;
- c) upptagande af lån, ställt på längre återbetalningstid än fem år;
- d) — — — — —

Därjämte fordras äfven här Kungl. Maj:ts bifall.

Alltså — huru stora utgifter som helst kunna beslutas, men de beslutande skola hufvudsakligen själfva vara med om betalningen af desamma och få ej på andra öfverflytta betalningsansvaret, med mindre Kungl. Maj:t gillar ett sådant beslut. Härei ligger onekligen en stark garanti mot onödigtvis och alltför hårdt tyngande beskattning på det kommunala området.

Men beträffande den direkta beskattningen till staten och medelbart äfven kommunen föreligger ingen som helst garanti. Det synes dock vara ett oafvisligt behof detta, att ej längre låta det bero så att säga på ett tärningskast . . . Hvar är då botemedlet?

Från Första Kammaren föreligga i år som i fjor flera motioner, som allesammans beröra detta. Alla öfverensstämma de däri, att båda kamrarnas samstämmiga beslut skulle erfordras för lösande af de viktigare skattespörsmålen, alltså ett slags *lagform* härför. Invändningar kunna dock tänkas häremot, och det synes nog mången lämpligare att kvarstå på den

gemensamma omröstningens grund, då vår statsförfattning nu så länge baserats därpå. Ur landstings- och kommunalförordningarna, som båda erkänts arbeta synnerligen väl, synes oss, att en lämplig förebild kan hämtas. Och det är blott en konsekvent utveckling af hvad vi redan en gång hafva, om vi nu söka lösningen jämväl af våra allra viktigaste skatteproblem i *den kvalificerade majoriteten*.

Med utgång från antalet ledamöter i Riksdagen och tanken »kammare mot kammare» blir proportionen själfmant gifven: Andra Kammaren utgör närmast tre femtedelar och Första Kammaren två femtedelar af hela Riksdagens ledamotsantal. Från dessa siffror synes man ock böra utgå: det bör erfordras, att åtminstone tre femtedelar af hela Riksdagen är ense i viktigare skattefrågor.

Såsom det nu är, kunna 188 röster fälla utslaget i gemensam votering mot 187, under antagande att, praktiskt räknadt, 375 röster äro effektiva. Med tre femtedelars majoritet ställer man siffran 225 mot 150.

Bland de viktigaste skattefrågorna räkna vi förutom progression och degression i skatten — med andra ord skatteskalan — jämväl belastningen af vissa skatteobjekt, som i framtiden torde komma att framför andra uppmärksammas, nämligen fastighet och annan förmögenhet. Och då en rösträttsutvidgning snart nog torde förestå, hvarigenom den besuttna jordbrukareklassens representanter gifvetvis komma att till antalet förminskas, synes nödvändigheten bjuda, att jordbrukets beskattning beredes någon garanti, helst dess bedrifvande nu och framdeles torde komma att i jämförelse med industrien ske under tryckta förhållanden. Äfven taxeringsmyndigheternas sammansättning spelar en viktig roll, då man vill att svenska folket skall fortfarande »sig själf beskatta».

Ovissa om huru Riksdagen kommer att ställa sig till de afgifna motionerna från Första Kammaren, hafva vi velat bringa ett annat moderatör förslag under debatt redan nu, då detta synes oss äga det företrädet, att det ej bryter med, utan direkt anknyter sig till *bestående förhållanden*. Då den möjligheten ej är utesluten, att Riksdagen skulle kunna antaga båda förslagen såsom hvilande, så skulle svenska folket sedermera vid valen kunna närmare gifva till känna, hvilketdera som synes landet riktigtast.»

Utskottet vill till en början erinra, att utskottet vid innevarande års riksdag i utlåtande n:o 5, i anledning af en utaf herr Hugo Tamm inom Första Kammaren väckt motion, tillstyrkt antagande af ett förslag till ändrad lydelse af § 71 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen i syfte

att för beslut i vissa frågor rörande den progressiva beskattningen skulle påfordras samstämmighet mellan Kamrarne. Detta utskottets förslag har emellertid till följd af Kamrarnes skiljaktiga beslut förfallit.

Af hvad i förevarande motion anförts, har utskottet icke funnit anledning frångå sin uppfattning, att åtskilliga i samband med antagande af den progressiva skattemetoden uppkommande spørsmål, i sig själfva svårlösta, därjämte äro af den djupt ingripande betydelse med hänsyn till våra ekonomiska samhällsförhållanden, att de böra allenast genom Kamrarnes sammanstående beslut afgöras. Endast härigenom vinnes enligt utskottets förmenande erforderlig trygghet mot förhastade och ensidiga beslut i dessa frågor.

Genomförande af motionärernes förslag skulle medföra, att med afseende å skilda punkter i samma skatteförslag olika slags majoritet för uppnående af beslut skulle erfordras, ett förhållande, som otvifvelaktigt skulle leda till betydande praktiska svårigheter.

På grund af hvad sålunda anförts och då mot ifrågavarande förslag äfven kunna riktas teoretiska invändningar af icke oväsentlig beskaffenhet, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 maj 1905.

På utskottets vägnar:

HUGO BLOMBERG.

Reservation

af herrar af *Callerholm, Elowson, Johnsson, Nydal, Jansson, Bergström, Darin* och *Staaff* mot utskottets motivering, särskildt mot de delar af densamma, som innefatta ett fasthållande vid de i utskottets utlåtande n:o 5 vid årets riksdag i anslutning till hr Hugo Tamms motion uttalade åsikter och framställda förslag.